

Kardinal Josip Bozanić, nadbiskup zagrebački
Homilija prigodom 70. obljetnice »Bleiburške tragedije«
Bleiburg, 16. svibnja 2015. godine.
Čitanja: *Rim 8,18-25; Iv 16,23b-28*

Draga braćo i sestre, dragi hodočasnici!

1. Ponovno smo zajedno na ovome polju u kojem nas obuzima osjećaj neizrecivosti. Za ono što ne mogu izreći ljudske riječi, Božja je riječ ipak dovoljno snažna. Svake je godine vremenski odmak od događaja kojih se ovdje spominjemo sve veći, ali otajstvo života, otajstva zla i ljubavi ne ovise o tijeku povijesti i o slijedu vremena.

Bog nam je progovorio u čitanju iz Poslanice svetoga Pavla Rimljanima. Progovorio nam je riječima koje padaju na tlo ovoga Bleiburškoga polja: »Sve patnje sadašnjega vremena nisu ništa prema budućoj slavi koja se ima očitovati u nama«.

Nitko od ljudi ne može obuhvatiti razmjere patnje koja je vodila do ovoga polja i od ovoga polja. Ti događaji i osjećaji koji su sada prošlost, jednom su bili sadašnjost. No, za svako vrijeme vrijedi riječ da sve patnje sadašnjosti nisu ništa prema budućoj slavi. Pred takvim izričajem zastane dah i srce.

2. Za nas vjernike izazov je tim veći, jer moramo pronaći odgovor na pitanje zašto to Bog dopušta i koliko treba strpljenja, da bi se vidjela Božja nagrada za dobro. U najboljim trenucima; pred nasiljem koje nadilazi ljudske predodžbe, bez vjere i nade, otvaraju se ponori očaja. U trenucima boli i trpljenja, kao ljudima nade i vjere u ljubav, Bog nam ponavlja da naša vremena nisu podudarna s njegovim vremenom, jer On je svemogući Bog, izvor života i Gospodar svih vremenâ.

Kao kršćani znamo da strpljivost vjernika raste u blizini i prihvaćanju Kristova križa, u času kada je bilo sve dovršeno, kada je Isus zavapio krikom napuštenog. Ako u ljudskoj povijesti tražimo trenutak u kojemu se Boga trebalo vidjeti, a nije ga se moglo vidjeti bez vjere, nade i ljubavi, tada je to razapinjanje i smrt na križu Isusa Nazarećanina. Pravednik je ubijen, a nasilnici slave pobjedu. No, povijest svjedoči da je Raspeti uskrsnuo i uzašao na nebo. S time računamo, kako bismo hrabro ulazili u svaku životnu tamu. U dubini tame, koja nije zadnja slika čovjekove povijesti, nalazi se Bog, milosrdni Otac koji nas zaodijeva svjetlom.

3. Ovih se dana Europa i svijet spominju 70. obljetnice završetka velikih patnja u Drugome svjetskom ratu. Slavi se oslobođenje od ideologija zla koje su na europskom kontinentu sijale mržnju i smrt, izazivale sukobe i podjele među ljudima i narodima te prouzrokovale trpljenja koja se ne mogu mjeriti ljudskim mjerilima. Ta cjelokupna tragedija koja je pogodila Europu tijekom dvadesetog stoljeća obilježena je, kako je istaknuo sveti papa Ivan Pavao II. u Mariji Bistrici, 3. listopada 1998. godine, trima velikim zlima: fašizmom, nacizmom i komunizmom.

Dok je 1945. godine za zemlje zapadne Europe nastupilo oslobođenje od totalitarističkih ideologija zla, u Hrvatskoj, kao i u nekim drugim zemljama srednje i istočne Europe, došlo je do zamjene jednoga režima s drugim, jedne totalitarističke vlasti drugom, dotadašnji nacifašizam je zamijenio komunizam. Za razliku od drugih zemalja kojima je završetkom Drugoga svjetskog rata vraćena sloboda i demokracija, osvajanje vlasti od komunističkoga totalitarnog sustava za nas je značilo novi početak progona, zatvora i ubijanja nevinih ljudi; tu su jame i fojbe o kojima se nije smjelo govoriti, zatim sada već poznate i one još nepoznate i neistražene masovne grobnice i grobišta. Progona i uklanjanje osoba nepodobnih režimu, osobito inteligencije koja nije dijelila marksističku ideologiju, čišćenje

prostora od onih koji su bili ili mogli postati prepreka za komunistički režim, drastično uskraćivanje temeljnih čovjekovih prava i gaženje dostojanstva ljudske osobe označilo je, u većemu ili manjemu intenzitetu, razdoblje režima koji se u Hrvatskoj urušio tek 1990. godine.

Posebno u nekim dijelovima Hrvatske, kao na primjer u Istri, Hrvatskome Primorju i Dalmaciji, domoljubni antifašistički otpor širokih masa u Drugome svjetskom ratu, koji je zaslužan za oslobađanje nacionalnoga teritorija u tome dijelu hrvatske zemlje, bio je iskorišten i borbom komunista za osvajanje vlasti, kao i za provođenje marksističke revolucije. Puno je primjera da su isti ljudi, posebno katolički svećenici i vjernici laici, tijekom rata trpjeli i bili progonjeni od fašista, a nakon rata od komunista. Rječiti je primjer istarski svećenik blaženi Miroslav Bulešić, mučenik komunizma, ubijen u Lanišću, u Istri, 24. kolovoza 1947. godine.

4. U našoj Domovini, posebno zadnjih godina, ponovno se žele oživjeti sukobi i stare ideološke podjele za koje se vjerovalo da su dijelom prevladane; raspiruje se mržnja, nameće se netrpeljivost i isključivost. Naime, nekima kao da je stalo produbljivati neistine ne bi li se produžio sukob i nasilje iz vremena totalitarizma.

Nasuprot domoljubnom antifašističkom otporu iz Drugoga svjetskog rata danas se pojavljuje neka nova ideologija antifašizma s diskursom iz pedesetih godina prošloga stoljeća koju ne nalazimo u suvremenosti drugih europskih zemalja. Izmišljanje neke fašizacije Hrvatske hrani tu ideologiju i daje joj priliku da se njezini promicatelji predstavljaju borcima protiv tih navodnih pojava, skrivajući pravu narav svoga djelovanja i ne dopuštajući da hrvatsko društvo raste u slobodi, zajedništvu i suživotu, u čežnji za napretkom, pravednošću i mirom, u otklonjenosti od svakoga totalitarizma.

Za suvremen, miran i skladan razvoj hrvatskoga društva potreban je odmak i otklon od ideologija zla dvadesetog stoljeća: fašizma, nacizma i komunizma. Pustimo povijest povjesničarima bez straha pred istinom jer ideologije se boje istine i štite se propagandom laži. Ne dopustimo ni da sjeme novih ideologija antifašizma i antikomunizma unosi nove stare podjele u našu svakidašnjicu. Kao vjernici pozvani smo, u vjernosti Evanđelju, davati svjedočanstvo uvijek novog načina zajedništva.

5. Spominjemo se završetka neizrecivih patnja u Drugome svjetskom ratu, ali one za mnoge nisu prestale završetkom ratnih operacija. »Mjesec svibanj 1945. godine u Hrvatskoj se posebno pamti kao mjesec strašnih pokolja zarobljenih vojnika i civilnog pučanstva izručenih jugoslavenskoj vojsci od zapadnih Saveznika. Spomen toga stradanja vezan je posebno uz Bleiburg i uz *Križni put*« (Pismo HBK o pedesetoj godišnjici završetka Drugog svjetskog rata, Zagreb, 1. svibnja 1995.).

Danas smo se okupili na ovome polju gdje je, nakon završetka Drugoga svjetskog rata, prije 70 godina, 15. svibnja 1945. godine, započela »Bleiburška tragedija« hrvatskoga naroda, taj zločin protiv čovječnosti što ga je sustavno izvršila jugoslavenska vojska pod znakom crvene zvijezde petokrake. Na ovom polju počeo je Križni put koji je nastavljen u kolonama smrti, u neistraženim jamama i zloglasnim logorima; sve bez sudova, svjedoka i presuda, s ciljem da se žrtvama zatre svaki spomen i trag groba. O svemu se tome, od 1945. tijekom narednih 45 godina sve do demokratskih promjena u nas, nije smjelo ni govoriti, ni pisati. Strogo je određena *damnatio memoriae* – osuda na zaborav.

Bleiburg je sve do pada komunističkoga režima ostao mjestom gdje se ipak moglo progovoriti o žrtvama i organizirati spomen na taj sustavni masovni pokolj Hrvata i pripadnika drugih naroda koji je počeo na ovome polju, a nastavljen je na raznim poznatim i još nepoznatim stratištima od Slovenije do Vukovara i Dubrovnika te još dalje. Stoga blajburško okupljanje i blajburški spomen ima posebno značenje i danas. Ono nam je i

svjedok jednog vremena koje je nametalo šutnju, zatiralo pamćenje, širilo strah i kažnjavalo spomen.

6. Bleiburg i danas svjedoči o strahu koji se uvukao i proširio. Bojali su se mnogi, a čini se najviše naredbodavci i izvršitelji strašnih zločina. Zato je bilo uvedeno korjenito brisanje sjećanja i širenje laži sustavnom propagandom. A Isus nam poručuje: »Istina će vas osloboditi« (Iv 8,32).

Na ovome mjestu kao zagrebački nadbiskup postavljam pitanja: Bojimo li se istine? Vladaju li u Hrvatskoj snage koje ne žele da istina dođe na vidjelo? Kako inače objasniti nemar državnih institucija da se dođe do koliko je moguće potpunije istine o svim žrtvama rata i poraća, da se ispituju sve jame, masovne grobnice i stratišta, da ih se dolično označi, da se svim žrtvama, bez obzira kojem narodu ili vjeroispovijesti pripadaju, te bez obzira na kojoj su strani ili bez strane pale, zagarantira principijelan pijetet?

Potrebno je da se, koliko je moguće, popišu sve žrtve totalitarističkih ideologija zla, bez straha od istine na kojoj je strani bio veći broj stradalih. U našoj zemlji, natopljenoj krvlju, važno je tražiti istinu da ne bismo ostali zatvoreni u prošlost i stalno bili izlagani potpirivanju mržnje kojom se hrane ideologije zla. Očekujemo da se hrvatske institucije i pojedinci koji bi mogli tome pridonijeti zauzmu za sustavno iznošenje istine. Istina će nedvojbeno otkriti posljedice zločina, ali će dopustiti i da progovori nada, bez koje je budućnost zatvorena.

Naše suvremeno polazište ne smije biti u ideološkim sukobima Drugoga svjetskog rata, jer su ti sukobi porazili jednu vrstu nečovječnih ideologija, ali su za našu Domovinu ostavili na životu drugu vrstu nečovječne ideologije. Nama je uporište mlađe i čvršće, u vrijednotama demokracije i zajedništva koje se živjelo i očitovalo u obrani Hrvatske u Domovinskom ratu.

7. Draga braćo i sestre, ovo polje uvijek može biti ispunjeno novim pitanjima, nerazumijevanjem, žalošću i sukobima. Ovo polje može biti promatrano i kao polje hrvatske, i ne samo hrvatske, boli i očaja. Ali, danas vas pozivam da to isto polje gledamo vjerničkim srcem. Ovdje, gdje je smrt ostavila duboke tragove, pred nama je rječita poruka nade.

Takvim je ovo polje postalo od onoga trenutka, kada se mnoštvo ovdje okupljeno nadalo ljudskom nadom da će biti zaštićeno. Ono je to i sada, kada znamo da se ljudska nada slomila u patnji i križu. No, time nije nestala nada, jer ona – prosvijetljena Kristovom žrtvom – govori o Božjoj objavi u tom istom trpljenju i o Božjem milosrđu. Čovjek koji je prihvatio grijeh, narušio je ljubav prema Bogu Stvoritelju, prema bližnjemu, prema društvenim odnosima i prema stvorenomu svijetu. Grijeh razara unutarnji smisao Božjega dara i proširuje prostore sebičnosti, mržnje i zla.

Božje pak milosrđe način je na koji nam Bog ide ususret, na koji nas prihvaća; način na koji nam otvara srce nadi da smo svi od Boga voljeni zauvijek, bez obzira na naše grijehe. S ovog polja obilježenog hrvatskim križevima i križanjima naš je pogled uprt prema Kristovu križu i ispunjen nadom u Božje milosrđe. Uprimo sada pogled i u našega blaženika kardinala Alojzija Stepinca te poslušajmo njegov snažan poziv na opraštanje i pomirenje koji je potvrdio svojim mučeničkim životom i smrću. A oprostiti i pomiriti se, kaže sveti Ivan Pavao II., »znači očistiti sjećanja od mržnje, zavade, želje za osvetom, znači priznati bratom čak i onoga koji nam je nanio zlo, znači ne dopustiti da nas pobijedi zlo, nego zlo svladavati dobrim« (Homilija u Mariji Bistrici, 3. listopada 1998.).

Braćo i sestre, kao vjernici, pokretani Duhom Svetim, trpimo sadašnjost, ne želimo se zaustavljati na zlu koje vidimo i koje nas želi zarobiti, jer nam je pogled otvoren Kristovoj novosti koja obnavlja čovjeka. Otvorimo se boljoj budućnosti slijedeći Krista koji od nas traži

da opraštamo i tražimo oprost. To je put obnove hrvatskog zajedništva. To je put obnove Hrvatske.

8. Dragi vjernici, ovo je polje hrvatske nade, jer je u žrtvi nedužnih ostala živjeti čežnja za slobodom i molitva za dobro. Vraćajući se prema Hrvatskoj tragovima *Križnoga puta* molimo za sve poginule i zahvalimo za živote koji su završavali ovdje na zemlji s molitvom na usnama. Nedužno stradali uvijek su sjeme nove snage i zajedništva. S apostolom Pavlom gledamo trpljenja ljudi u prošlom i sadašnjem vremenu, posebno ona koja su nam bliska, koja obilježuju naše živote, te u njima čujemo poglavito javljanje novoga života i poziv na zajedništvo.

Zato je pred nama danas čudesna slika povijesti koja, putem trpljenja i nade, padova i pobjeda, ide prema cilju svoga ispunjenja. Sve zadobiva smisao te su – u svojoj prolaznosti – svi povijesni događaji viđeni kao velika cjelina, protegnuta prema rađanju novoga svijeta. To rađanje ne ovisi o ljudskoj nestrpljivosti, nego se događa po Božjem milosrđu. S pouzdanjem u njega naše je iščekivanje ispunjeno sigurnošću da nas Bog prati, čeka i ljubi.

Nismo ovamo došli nošeni zlom, strahom i progonstvom, nismo vođeni političkim motivima, nego smo tu kao djeca istoga milosrdnoga Oca koji nas je potaknuo na zajedništvo, na molitvu u radosti što smrt nema zadnju riječ, na istinu koja odjekuje u našoj čežnji za onim vrijednostima koje nadilaze prolaznost.

Danas se nismo došli vratiti u prošlost i ostati u njoj, nego moliti za našu Domovinu, za naše obitelji, djecu i mlade. Samo tako ćemo biti osjetljiviji u zauzetosti za istinu koja oslobađa.

I ovdje zazivamo zagovor blaženoga Alojzija Stepinca, pastira koji je podnio žrtvu za svoje udareno stado i neslogu naroda; čovjeka nade koji je u svome zalaganju za dobro bio nošen budućom nebeskom slavom i u njezinu je svjetlu čitao povijest. Blažena Djevice Marijo, Kraljice Hrvata i svih naroda svijeta, moli za nas i s nama za pokoj svih nevino stradalih.

Amen.